

PETROZSÉNY és VIDÉKE

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI és VEGYES TARTALMU HETILAP. — MEGJELNIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL.

A lap előfizetési ára:

Egy negyedévre . . . 2 kor.
Fél évre . . . 4 .

Egész évre . . . 8 kor.
Egyes szám ára . . . 20 fil.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Petrozsény és Vidéke” szerkesztőségéhez; az előfizetések pedig a kiadóhivatalhoz küldendők.
Hirdetések, valamint nyilttéri közlemények mérsékelt áron számíttatnak.

Nemzeti iskolák.

Ez az alapgondolat domborodik ki Apponyi kulturpolitikájában mint olyan, amely nélkül nemzeti államot megalkotni lehetetlen.

Országos kérdésekkel nem szoktunk foglalkozni. Vidéki heti lapot már szűk kerete is a helyi közolgok megvitatására s ismertetésére utal.

Ez volt következetesen vallott és megvalósított programunk e szerény sajtótermék megindítása óta

Most is helyi vonatkozással foglalkozunk a közoktatásügyi miniszter kulturpolitikájával, melyet f. hó 13-án a költségvetés tárgyalása alkalmával nagyhatású, gazdag és értékes programot tartalmazó beszédben ismertetett az orszaggal, hangsúlyozván, hogy azokat a felekezeti, nemzeti iskolákat, melyek a magyar nemzeti iránnyal ellentétesen nem működnek, támogatni fogja a kormány, de amelyek a hazafias felfogással szemben semleges, vagy ellentétes álláspontot foglalnak el, ilyen támogatásban nem részesülhetnek.

Nem érinti ez a nagyon is indokolt feltétel sem az anyanyelv oktatását, sem az önkormányzati jogokat nem sérti, hanem gyámolítani kívánja államsegélylyel a felekezeti iskolákat, ha ezek a magyar nemzeti állam követelményeinek tantervükben és az oktatásban, valamint a felügyeletben helyt adnak. A nem magyar nyelvű iskolák tehát csak akkor vehetik igénybe a rendkívüli, új államsegélyt, ha a próbált könyvekből már a IV. elemi osztályban bizonyos tárgyakat magyar nyelven tanítanak. Bizonyosra vesszük, hogy ettől a feltételtől a nemzeti agítátorok visszariadnak.

Pedig a pénzügyi kérdéstől eltekintve is hálásan kellene fogadniok, hogy a magyar állam előzékenyen siet idegen nyelvű polgárainak segítségére, hogy az államnyelv fokozatos elsajátításával nekik alkalmat nyújtson, hogy a közszolgálat minden ágában érvényesülhessenek, hogy az államnyelv tudásával kapcsolatos egyéb előnyökben részesülhessenek.

Mire való részükről az idegenkedés?

Az alföldi magyarok cserébe adják gyermekeiket, hogy németül tanuljanak s svábgyermekket vesznek magukhoz, akik viszont megtanulnak magyarul. És abból a magyar gyermekből azért nem lesz sváb és a sváb gyermek büszkén vallja, hogy ő német ajku magyar

A német nyelv nem államnyelv Magyarországon és elsajátítására mégis súlyt helyez a magyar ember, mert belátja, hogy az életben hasznát vesz. Mennyivel hasznosabb és szükségesebb a magyar nyelv tudása a mi románjainknak. Mégis idegenkednek tőle. Élvezik a magyar állam jótéteményeit, de a világ minden kincseért se vallanak azt, hogy románajku magyarok. Ha már ki nem térhetnek, annyit elismernek, hogy magyar állampolgárok ugyan, de románok. Iskoláikat pedig csak azért tartják, hogy gyermekeiket ne kényszeríttessenek az állami iskolába küldeni. Pedig nem képesek iskoláikat fentartani, vagy, csak a felekezetek súlyos megterhelésével. De inkább sanyargatják a szegény hiveket, semhogy gyermekeiket az állami iskolába adnák.

Hogy mit tanulnak — illetőleg, mit nem tanulnak — a gyermekek a mi felekezeti iskoláinkban, szomorú példáját szolgáltatja ennek többek

között a petrozsényi őslakosság, melynek egy százaléka sem tud írni, olvasni még románul se. Felekezeti iskolájukat nem képesek felépíteni, de azért tartanak tanítót, ha nincsen is oklevele, ha csekély „bérét” nem is tudják fizetni, csak hogy elvonhassák gyermekeiket attól az iskolától, ahol magyar szót is tanulhatnának.

Ilyen viszonyok között a nemzeti iskolák hazafias eszméjének terjesztése, megvalósítása nagyon is indokolt, valamint az is, hogy az állam azokat a felekezeti iskolákat ssegélyezze, melyek a nemzeti oktatás szent ügyét szolgálják.

Szent Borbála ünnep Lupényben.)

(Dec. 4.)

Széles e világon ünnepet ül e napon a bányász.

A bányászok védőszentjének napján a lupényi bányászok is jólszervezett zenekaruk harsogó indulói mellett zászlójuk alatt az igazgatóság, mérnökök és al-tisztek vezetése mellett a Szent István tárnától a róm. kath. templomba vonultak, hogy védőszentjük, Szent Borbála iránti tiszteletüket és hálájukat leróhassák; buzgó imában kérve az Égek Urát, hogy jó szerenését és segítséget nyújtson a jövőben is a munkás és szorgalmas bányászoknak.

Az a derék munkástábor küldé buzgó imádságát a Mindenség Alkotójához e napon, aki ezer vész közt dolgozik az emberiség hasznára lent a földméhében, ott, ahol Szent Borbála hitéért halálra üldözve menhelyet keresett.

A külsőség csak a keretet adta meg ahhoz a magasztos ünnepséghez, melyet igazi tartalommal az ihletett lelkek szárnyalása töltött ki.

A templomban Popp József plebános tartott magvas és szép alkalmi beszédet, mely után kezdetét vette az ünnepi szent mise.

*) Rendes levelezőnk ezen köszönettel vett tudósítása mult lapunk zártakor érkezvén, most közölhetjük.

Szerk.

„PETROZSÉNY ÉS VIDÉKE” TÁRGZÁJA.

Holnapután.

Egy év. Ha elmulik, még se siratjuk, észre se vesszük és rá se gondolunk arra, hogy ezzel is kevesebb lesz az életünk. Parányi idő. Pedig sokra, végte len sokra tanít, ha meg akarjuk hallgatni. Lemondásra, türelemre, szeretetre. Megedzi a lelkünket, fokozza az önértéket és sok keserűséget előz az életünk hátteréből, ami helyet öröm költözik a jót akaró szívébe.

A báró úrról az öreg Schwarc egy egész évig nem hallott semmit. Levelezett ugyan az ifjú ember az öreg intézővel, de az nem szólt soha az öreg zsidónak. Sokkal többre becsülte a bárót, semhogy ezi megtegye és munkáját nagyobbra tartotta, semhogy a terv elárulásával az egész jövő életét tegye tönkre annak, aki elvégre az ő kenyéradója lesz egykor. A napok pedig multak, egyik a másik után. Az öreg Schwarc pedig azon a napon, a mely épen a szök év napja volt — mert szökös volt, az bizonyos, legalább úgy gondolta — azt mondta az intézőnek:

— Most már elég is lenne a komédiából.

— Miről méltóztatik beszélni? kérdezte a kis szürke emberke nyugodtan.

— Ne tréfáljon, Ön levelez velük. Azt gondolja, nem tudom, és higgye el, hogy bánt a dolog. Mert ön lehet jó barátja a bárónak, de elvégre én a lányom apja vagyok; mondta az öreg Schwarc bosszusan.

— Mindjárt gondoltam, hogy a báró úrról van szó, kötekedett a kis szürke intéző. De engem kérdezni soha sem méltóztatott s úgy nem volt mire felelnem.

— Höl vannak, kérdezte az öreg mohón.
— Pesten. A báró úr valamelyik minisztériumban diurnista.

— Diurnista? Megbolondult?

— Nem, isten ugye nem. És mégis úgy van.

— Hallatlan, igazán hallatlan, jajveszékelt az öreg speccerájós. Na hát kegyetlen tréfa, annyi bizonyos. Nem is úras, az is szent. És, no és?

— És? És erős elhatározása a bárónak, hogy abból a fizetésből, amit kap (havonként harmincöt forint) házat fog venni a Terézköruton, a hol most is lakik.

— Tehát a Terézköruton! Legyen szíves holnap a reggeli vonathoz befogatni. A szemibe akarok nézni annak a diurnistának, még a diurnista feleségének.

A következő napok valamelyikén az öreg Schwarc a Terézkörüt egyik bérpalotájának a portásával beszélget.

— Lehetetlen. Nos és mikor szokott jönni?

— Kettőkor, kérem alázattal. Addig méltóztatassék várni, mert a méltóságos báróné senkit sem fogad.

— Engem igen.

— Mint ahogy voltam bátor mondani: senkit.

— Hallja! Maga ne keufidenskedjek, hanem al-

jon félre az utamból dühösködött a vén Schwarc.

— Kérem aláson. Tehát negyedik emelet, harminckettő, szavalt a portás.

— Mi? Mit mond? Negyedik emelet? Harminckettő? Nem lenne szíves meg mondani, hogy a méltóságos báró úr hány szobás lakást tart?

— Úgy tudom egyet, alkovval és konyhával.

— Örültség! Az én lányom! Negyedik emelet, harminckettő. Egy szoba, alkovval és konyhával. Örültség.

— Miért lenne az örültség? érdeklődött a portás.

— Hallja, maga ne kérdezősködjék, mert kihajitom innen. És nem fogadnak senkit? Épen senkit? Engem se!

— Nem.

— Helyes. Akkor mégis megörült.

Az öreg Schwarc valahogyan felkapaszkodott a negyedik emeletre, megkereste a „harminckettőt” és köpögtatott. Az ajtó a lánya nyitotta ki és mosolyogva fogadta az öregot, ölében a kisesi báróval. Az öreg meg zokogott, mint egy vén gyerek, akinek ma adtak meg azt az ajándékot, amit annyi ideje kér.

— Nagyön szívesen. Sőt mondhatnám örömmel.

Azonban ha hell tovább is dolgozunk, úgy-e méltóságos asszony. Egyébként az elutazásunkat egy dologtól teszem függővé.

— Mi lesz az? kérdezte az öreg Schwarc.

— Ön jól emlékszik arra, kedves Schwarc úr,

hogy egyszer, régen értem pár száz koronát fizetett, mint — ha jól tudom — kártyaadósságot.

— Ne emlegessük. Régen történt!

— Kérem, kérem. Adósság. Szeretem kiegyenliteni. Legyen szíves elfogadni. Ennyit spóroltunk egy év alatt.

— Nem értem!

— Nos esténként a bárónővel cimszallagot irtunk és így . . . Szóval fogadja el kérem.

— Mikor a koesi berobogott a milliomos Schwarc

udvarára, akkor már késő ősz volt. Az ifjú bárónak soha még olyan kodve nem volt, mint akkor. Pedig a

Mise alatt Kekel József állami tanító vezetése mellett egy a helyi intelligencia köréből ez alkalomra kitűnően elkészült dalkar – a bányazenekar szakavatott kíséréte mellett – adott elő magas színvonalon álló mise énekeket. Betétül Kekel József énekelte egy gyönyörű alkalmi szöveget szent Borbáláról.

Az Isteni tisztelet után a bányászok zászlójuk alatt és a templomban jelen volt óriási közönség a bányagazgatóság iroda, épülethez vonult, hol a bányazene-
kar által előadott himnus lelkesítő hangjai mellett adták
be a zászlót.

D. u. 1 órakor kezdődött a bányagazgatóság által adott ünnepi diszebed, melyen mintegy 200-an vettek részt.

Igazgatók, mérnökök, tisztviselők, altisztek rangkülömbőség nélkül foglaltak a diszesen terített asztalok mellett helyet.

Az igazgatóság által meghívott és megjelent vendégek emelték az ünnepség fényét.

A védégek sorában láttuk: Balás máv. forgalmi ellenért, Kantner kir. főmérnököt és még többeket a Zsilvölgy előkelőségeiből.

A „Petrozsény és Vidéke“ szerkesztője meleg hangu táviratban „Jó szerencsét“ kívánva fejezte ki sajnálatát afölött, hogy a hagyományos szép ünnepségen ezúttal részt nem vehetett.

Az első pohárköszöntőt Krizkó Bohus igazgató mondta a királyra, melyet a megjelentek állva halgtak meg és utánna a himnust énekelték el.

A második felköszöntőt Külley Elemér igazgató mondotta a megjelent vendékre.

Kantner főmérnök Krizsó és Külley igazgatókat
éltette. Popp József a mérnökök és alisztekre emelt
poharat. Blasek főmérnök a tisztek és alisztek közötti
jóviszonyra emelte poharát. Külley igazgató Balás máv.
forgalmi ellenőrt és a szomszéd bányatársulat képviselő-
ténen megjelent Blasek főmérnököt éltette. Horváth
mérnök a lupényi asszonyokat, Mátyás főmérnök a
közigazgatási tisztviselőket, Fischer bányatisztviselő a
bánya orvosokat és különösen Dr. Gidró és Dr.
Kaczandert éltették. Szaláncy Zoltán községi bíró a
helybeli állami iskola tanítóit karát különösen kiemelve
Kekel József áll. tanítóit éltette.

Dr. Kaczander a munkások egészségére írtett poharat, Gellért kokszmérnök a máv. helybeli tisztviselőire és különösen Oszvold János állomás főnököt elvette. Stb. stb. stb. —

Az év alatt a helybeli bányazenekar Zentel János vezetésével kitűnő vezetés alatt szobrászati és zenei classicus műveket adott elő a legnagyobb precizitással.

Az ebéd végzetével d. u. 4 órakor az összes megjelent urak az igazgatók vezetésével a bányazene-
kar harsojó indulói mellett bementek a bányakaszinó

helyiségeibe, hol a szomszéd munkás termekben megnyitották a bányászok tánevigalmát.

Este 8 órakor kezdetét vette a bányaispékségi épület nagyertermében a fényesen sikerült Borbálából. Az első negyest két colbanban 50–60. pár táncolta. A zenét a petrosényi jól szervezett első cigány zenekar szolgáltatta. Jó ételekről és italokról úgy a díszbéd mint mulatságaltat Schaffer Samu casinos jóhírű konyhája és pínája gondoskodott.

Szerény tudósításomból kimaradhatott még sok minden, a mit fel kellett volna emlitenem, de nagyjában ez a képe a Lupényben lefolyt „Szt. Borbála“ bányász ünnepnek.

Ezen ünnep megtartása két féle nemes célt szolgál: hivatalos megünneplése Szent Borbála, a bányamunkások védőszentjének szárnyai alatt a szorgalmas és becsületes munkának és másodszer ezen exponált végvidéken jellegénél fogva a magyar nemzeti eszmé diadalra juttatásának szent ünnepé is.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Szent Borbála-ünnep Petroszényben.** A bányászok védőszentjének ünnepét Petroszényben is hagyományos kegyelettel ülték meg a bányások vasárnap f. hó 9-én. A róm. kath. templomban tartott ünnepi szent mise után a társulati zenekar indulói mellett díszszülő alatt vonultak a díszbe öltözött bányászok az igazgatósági irodához, ahol a Borbála-pénzeket kiosztották nekik s onnan a társulati vendéglőbe vonultak s kedélyesen, szépen mulattak késő estig.

— **Nagy idők tanuja.** Szenttamási Szalánczy Sándor 1848-ban Bem hadseregében volt huszár hadnagy, ki részt vett a nagyszombati, segesvári, piskali nagy ütközetekben s vitélül harcolt még több kisebb csatában, ott, hol a hőnét ezrek vére folyt. A honvédség felállítását után honvéd huszár százados lett, majd nyugalmába vonult s f. hó 11-én Déván rövid szenvedés után 76 éves korában elhunyt. Rokonszenves, nagyrabecsült alakja volt vármegyénk társadalmi köreinek. Halálát ücsese Szenttamási Szalánczy László nyug. kir. járásbíró, nővérei Csikvocsárcsi Lázár Györgyné szül. Szalánczy Claudine tisztii főügyész özvegye, Dévai Nagy Lászlóné szül. Szalánczy Anna nyug. árvaszéki elnök neje, — és fia Szenttamási Szalánczy Zoltán lupényi pályahatárnak gyászólják.

— A petrinai körjegyzőség kötelekébe tartozó községek képviselőtestületei f. hó 12-én tartott közgyűlésben 1000 korona jutalmat szavaztak meg Székely Jenő h. körjegyzőnek s iránta bizalmat nyilvánítva elterjesztést tettek a járás főszolgabírájához, melyben kijelentik, hogy a járás szellemi vezetésére a nevezett h. körjegyzőt ohajjait véglegesen alkalmaztatni.

Itt válnak az érzékszervek útján nyert érzetek képzetekké, melyek alapkövei lelkiéletünknek, mert be-
őlik s általuk alakul egész belvilágunk.

Kezdetben csak a gyermek szemlélete alá eső tárgyakról alkothatunk képzeteket, ezek az úgynevezett észrevételek, vagy szemléletek, majd ezek alapján keletkeznek a képzeleti képzetek.

Az észrevételek e szerint öt érzékszervünk utján jönnek létre. Keletkezésükre nézve tehát nagyon lényeges dolog első sorban az, hogy az érzékszervek épek legyenek, mert a kinek valamely érzékszerve hiányzik, annak a megfelelő képzeleti is hiányzanak. Pld. a süketek hangképzelei, a vaknak látás képzeleti nincsenek.

Olvastam, hogy ha születésüktől fogva vak emberek későbbi szerencsés operáció folytán visszanyerik látásukat, egy ideig képtelenek a külvilág helyes felfogására. Fogalmuk sincs a tárgyak nagyságáról. Távolabb eső tárgyak oly közel tűnnek fel nekik, hogy attól élnék, beléjük ütköznek. A legegyszerűbb alakokat csak hosszas utánagondolás által képesek megkülönböztetni. Egy festmény bemázolt sík gyanánt tűnik nekik, és csak lassan-lassan szoknak hozzá helyesebb látni.

Egyik érzékszerv pótolhatja ugyan a másikat, de a lélek összhangját helyre nem hozhatja. Valószínűleg az alapon hangoztatták az ó-kori görögök is oly nagy ziszorral, hogy csak én testben van én lélek.

Egyszerű érzék még nem létesít oly tartós benyomást, hogy képzetet hozzon létre. Hisz tapasztalatból tudjuk, hogy ha egy dalt egyetlen egyszer hallunk képelelni vagyunk felfogni. Csak ugyanannak az érzetnek többszöri ismétlése hagy az agysejtekben állandó nyomot, vagyis képzetet.

— **Táncsal egybekötött műkedvelői előadást** rendez a petrozsényi bányatiszti olvasókör f. hó 26-án, karácsony másodnapján a Wagner-szálloda nagytermében. A „Tartalékos férj” című vígjátékot adják elő, melyvel — a próbák után ítvéle és a szereplők ügyességét ismerve — egy élvezetes estét szereznek a művelt közönségnek. A részletes programot jövő számunkban ismertetjük, addig is felhívjuk reá az érdeklődők figyelmét.

— **Itt a tél.** Nemesak a naptár jelzi, a fehér táj, a sikos járdák is bizonyítják s ezekre való tekintettel Petrosény község előljárósága az alábbi felhívást adta ki:

„A községi szabályrendelet 11. §-ának 15. pontja kötelezi a háztulajdonosokat arra, hogy a járdák tisztántartásáról gondoskodjanak nevezetesen, hogy házuk, vagy telkük utca feléli vonalán a járdákról a havat eltakarítsassák, a sikos járdákat pedig hamu-, homok-, vagy fűreszpporral behintessék.

A szabályrendelet itt idézett szakaszára azon figyelemztetéssel hívjuk fel az érdekelt háztulajdonosok figyelmét, hogy az abban foglalt rendelkezéseknek annálisinkább eleget tenni sziveshadjenek, mivel ellenesben joga és kötelessége az előljáráságnak, hogy azt az ő költségükön eszközöltesse. Kérjük a háztulajdonosokat, hogy a járdák seprését és behintését, a forgalom megindulása előtt a kora reggeli órákban, tartós havazás esetén pedig a szükséghez képest naponta többször eszközöltetni sziveskedjenek.

Az előjáróság ezen felhívása ugyan minden háztulajdonosnak kézbesítve lett, mégis leküszöltük azt azért, hogy ezen, minden tekintetben helyeselhető intézkedésről minél szélesebb körök vegyenek tudomást.

Immár befejezéséhez közelel a templom-utca rendezése és mindannyian büszkén tekintünk az első aszfaltjárdára, Petrózsény jöendő „cörső”-jára. A polgárság adóálléréiből épült ezen közmunka azonban nem csekély áldozatot igényel. Ezrekbe fog kerülni, de ékes bizonyosága lesz Petrózsény rohamos fejlődésének és annak, hogy Petrozsény immár kinőtt a „nagyközség” kereteiből és ha szervezetében még nem is, de a valóságban már város. Az előljárátság csak legegylemibb kötelezettséget teljesíti, midőn a drága pénzén megépített közlétesítmények jókarban tartásáról gondoskodik és védi egyuttal a polgárok testi épségét is. Meg vagyunk győződve, hogy a háztulajdonosok az előljárátság intencióit méltányolni fogják és erélyesebb rendszabályok alkalmazására nem kerül a sor. Kíváncsok volna azonban, hogy maga az előljárátság járjon elő jó példával és oly helyeken, ahol ház, vagy telektulajdonos nincsen, maga gondoskodjék a tisztántartásról. Azután még egyet. Véget kellene vetni annak, hogy a tanulóifjúság a „csesikénázás” közkedvelt sportját a járdákon gyakorolja. E tekintetben a tanító és tanár urak tehetnének

nedves őszi párázatot csapta a szemébe a görömba alföldi szél. A nagy, régi kastély előcsarnokában a szürke kis intéző fogadta. A vizionlátás nem olyan volt, mint az elválás. Némán, jókedven szorították meg egymás kezét. Mintha csak mondta volna a kis szürke intéző: derék ember vagy, jó ember vagy, önzetes ember vagy.

Mert ma is vannak emberek, akik nem engednek az önérzetükből semmit. És jön a holnap, jön a holnapután. És lesznek azok egész emberek, mint ahogyan annak is kell lenniök. Hiszen a lelket megacélozta az idő, az akarat, mint a vasat a tűz.

A képzetek kapcsolása az elemi
oktatásban.*)

Alig van a vizsgálatnak szebb tárgya, mint az ember értelmi működése.

Érdekes ez a titokzatos gépezet, mely fizikailag s működésében mindenkinél egyforma, nyilvánulásaiban annyiféle, a hány az ember. E különféléységnek csak határát is tekintve, nem esodlatra méltó-e, hogy az, mit értelemnek nevezük, egyik embernél világra szóló dolgokat terem, másinál nem tud a köznapiaságon felülemelkedni?

Nekünk, kik tanítással foglalkozunk, bő alkalmunk van a lelkiélet minden nyilvánulásának megfigyelésére. Igaz ugyan, hogy csak külső halásait észlelhetjük, belső befolyását nem, mert lelkiéletünk egész szférájában azokban a parányi szervezetekben van, melyek agysejteknek nevezetnek.

*) Felolvasott a Zsiivölgyi tanítók gyűlésein Pfeifer Ilka áll. tanítónő.

nagyon sokat és hálára köteleznék a polgárságot, ha elernék azt, hogy ne kellene folyton kerülgetnünk a tükörsima „csuszakák”. Erre hívjuk fel a tanfériak figyelmét.

— A „Petrozsényi Polgári Olvasókör” f. hó 16-án vasárnap délután 2 órakor tartja meg rendes közgyűlését. A tárgysorozat fontosságánál fogva az elnökség ezúton is felkéri a kör tagjait, hogy azon minél számban megjelenjen szíveskedjenek.

— A petrozsényi csendőrség létszámának emeléseért folyamodott még a nyár elején a községi képviselőtestület. Indokolt felterjesztésében kimutatta a közgyűlés, hogy az itteni őrs csak úgy felelhet meg a viszonyok követelményeinek megfelelő feladatának, ha a létszám 20 főre emeltetik. A belügyminiszter méltányolta a felsorolt indokokat, de a rendelkezésre álló csendőrlétszámra való tekintettel csak négy csendőrrel szaporíthatta az itteni őrsöt. Elvégre ez is nagy előny, mert most már 10 főből fog állani az itteni őrs a járásőrmesteren kívül s az eddigi — csak nem elviselhetlenül — terhes szolgálatot ezzel is lehet könnyíteni és az őrszolgálatokat a közbiztonság követelményeinek inkább megfelelően beosztani.

— **Büvész estély.** Petrozsényben a Wagner szállóda nagytermében szombaton dec. 15 és vasárnap 16-án Baltházár előnyösen ismert magyar büvész összes felszerelésével művészestélyt rendez, érdekesen összeállított műsorral melyből kiemeljük: Gül-baba eleven rózsafáinak növesztése. A büvös halászat, vagy horgászat a levegőben, egy halászbottal s horoggal a közönség fejei felett élő halakat fogdos. Delejes kezeles. vagy a lebegő butorok, asztaltáncoltatás. Baltházár delejessé lesz és ily állapotban asztalok, székek, néző kalapja, sétatobok, stb. az ő keze után levegőbe emelkednek a nézők körében is. Továbbá; A hipnotizált krétarajz. a színpadon áll egy nagy tábla, amelyre bármilyen alak lesz krétával írálva és a büvész parancsára megelevenedik, felugrik s táncol, stb., A büvész orgonasípok. A titokzatos hét láda. A kristályszekevény. Ibikus feje a jósó halálfej. s. t. b. Záradékol Baltházár felülmúlhatatlan hasbeszélése. Helyárak: I. r. zartszék 2 kor. II. r. zartszék 1 kor. 60 fill. Zartszék 1 kor. 20 fill. Földszinti állóhely 80 fillér. Deák és gyermekjegy 60 fillér. Karzat 40 fillér. Kezdet 8 órakor.

— **A palinka áldozata.** Még csak 18 éves volt Buzduga Péter petrozsényi napszámos, de életének felét a pálinkamérésben töltötte. Erős szervezete ellenállt a

romboló méreg hatásának s korához mérten kifejlődött, csak puffadt, szintelen arca mutatott körtünetet. F. hó 3-án is részegen jött ki a kocsmából, midőn egy cimborája éppen ott haladt el az igás kocsival, melyre felült, de lebukott s a teherrel rakott kocsi kerekai alatt szenvedett súlyos sérülés folytán néhány órai kínlás után meghalt.

Gyilkosság két koronaért.

Az elvetemültségnek párját ritkító esetét derítette fel Kovács Bálint petrozsényi járásőrmester.

A hajmeresztő bűntényről a következő értesítést vettük:

Folyó évi november hó 5-én. Merisor község Dealu Babi nevéjében Demian Stefan nevé merisori lakos a ki ott juhnyáját legeltetett a bükkös erdőben falevéllal eltakarva egy férfi hullát talált s erről a községi előljárást értesítette. Eppen ott volt szolgálatot teljesítő Kiss András csendőr c. őrsvezető és Mátyás Ignác csendőr a színhelyen azonnal megjelent s az előnyomozatokat megajtette és az előírt jelentéseket megtette s ennek folytán Kovács Bálint járásőrmester Popovics György csendőr c. őrsvezető és Kostam János csendőrrel 6-án szintén oda érkezett és a nyomozás vezetését átvette s a helyszínen talált nyomokból rablógylkosságot állapított meg s a hulla mellett szétszórva talált iratokból a harri őrs utján megállapította, hogy a meggyilkolt Dolly Juon Hondal-baksai lakos tiszteessége napszámos volt, aki mint egy két héttel azelőtt munkakeresés végett indult el hazulról.

Megállapította még, hogy elindulása után Déván favágással foglalkozott és hogy ez év október hó 28-án vonattal érkezett Vulkánba s ott a Rotter-féle bányánál és a Kudzsiri faszételepnl keresett munkát s mert nem talált, innen az ugynevezett Dealu-Babi-hegyen keresztül Merisor felé indult; azon szándékkal, hogy nem kapván munkát haza megy. Így jött még az nap azon helyre a hol meggyilkoltatott, illetve agyonlőve-tett. De kiáltal? Ez volt a nagy kérdés, még a kir. ügyészségtől kiszált bizottság tagjai előtt is a kik meg is kérdezték: mit gondol a járási őrmester, kiderül-e ez is? mire ez csak annyit felelt, «ezzel is megpróbálkozunk». «En mindig a legjobbat remélem, csüggedni nem tanultam meg.» Azonban a feladat a mely előtt a nyomozó járás őrmester állott igen nehéz volt amennyiben 4 teljes nap alatt az eddig leirtakat bírta csak megállapítani és többet nem.

Nem tudta tehát azt sem, hogy a meggyilkolt e

gyedül jött-e a hegyen keresztül, avagy többedmagával és hogy nem-e utításai, avagy az itt marhákat legeltetett falusiak lőtték agyon. De nem tudta akkor még azt sem megállapítani, hogy itt kik legeltettek marhákat, mert ily esetekben a falusi emberek bizonyos okok miatt érthetőleg tagadnak. De azért a nyomozó csendőrt s annál kevésbé annak vezetőjét nem csüggesztette a nagy feladat, hanem a nyomozást és puhatólást zűnet nélkül folytatta, bizva gazdag tapasztalataiban és széleskörű ismeretsége, összeköttetéseiben s ezek folytán f. évi november hó 20-án bizalmi egyének útján megtudta, hogy a kérdéses időben Dodók Filip urikányi illetőségű Merisoron Demian György szolgálatában álló egyén Uríkányban rokonai meglátogatása végett volt s visszatérőben szolgálatadójával aki a megnevezett helyen juhokat legeltetett találkozhatott és nincs kizárva, hogy a gyilkosságot nem ők követék volna el.

Ezen nyomon indulva Dodók-ot, a ki lopások elkövetésével gyanisítva léven kérdőre monta a ki beismerte, hogy szolgálatadója egyenes utasítására Pojenár Kozma, Pojenar Juon merisori lakosok társaságában f. év. október 14-én éjjel Argyelán Stefan kamarája betörték s mert az ott keresett 400 koronát nem találták meg az ott talált mintegy 200 koronát érő ruha neműt elvitték, november 15-én éjjel Kapec Dán merisori lakos házaeresze alul loptak el egy kaptár méhet, mindkét alkalommal vadász fegyverrel és forgópisztollyal voltak fegyverkezve és a vadász fegyverrel Pojenár a kamra betörésénél készen állt, hogy ha a házfolyosón alvó sértett, vagy felesége felébred, azt agyon löjje.

Dodók 4 napig tartó folytonos kérdésés után beismerte, hogy a gyilkosságot ő szolgálatadójával követte el akként, hogy midőn a 29-én d. u. Uríkányból hazatért, szolgálatadóját a mondott helyen juhokat legeltetve találta; ezzel beszélgetett, midőn a távolabbi hegyen egy munkást jönni láttak, mire szolgálatadója azt mondotta: a fizetését viszi haza, löjjük le és pénzt vegyük el; mire ő mondotta: meglőni vétek volna azonban üssük földhöz és így elvehetjük pénzét, — de ebbe szolgálatadója nem egyezett bele azt mondván: lármát csap s nem tudni kilesz a közeli erdőben s elarulja. Jobb lelőni s e célra a nála volt forgópisztolt neki átadta. A munkás hozzájok jött, őket köszöntötte, biztatásukra leült s mint egy 10—15 perc múltán ismét köszöntött, távozott, s midőn 8 lépés távolságra haladt Demian György szolgálat adójának biztatására, unszolására Dodók Filip szolga a Demian György által kezébe erőszakolt forgópisztollyal kétszer a gyanútlanul távozó munkás után lőtt, aki hirtelen visszafordult a kezében volt fejszét felemelte, midőn a harmadik lövésre összeesett s Demian György és Dodók Filip a közeli erdőbe hurrultak és ott kikutatták, de nagy volt a csapadékos, midőn nála csupán 2 korona pénzt egy darab kenyeret és holmi peresiatokat találtak. A pénzt és kenyeret elvitték és megosztották, míg az iratokat eldobták és a hullát falevéllal letakarták. — Dodók Filip előadta még, hogy őt szolgálat adója úgy a lopások, mint a gyilkosság elkövetésére azzal biztatta, mert szegény árva gyerek senkije-semije sincs: ha esetleg rajta is veszítenek, egy pár hónapra, vagy talán évre is ha bezárják veszíteni valója nincs, mert ő mint szolgálatadója a meg ígért bért azért, midőn kiszabadul 1 fillér levonása nélkül kifizeti, csak őt kine adja. — Tettesek a terhelő bizonyítékok terhe alatt a rájuk rott büncselekményeket beismerték és a megtalált löfegyver forgópisztolt, fejsze, fűró és a lopotttárgyakkal együtt a dévati kir. ügyészségnek átadtak.

Részletesen ismertettük ezt a bűntényt azért, hogy egyrészt rámutassunk, mily elvetemült emberek veszté lyeztetik vidékünkön a személy- és vagyonbiztonságot akik az emberi életet semmibe sem veszik, gyilkolnak, csak azért, hogy embert öljenek; másrészt, hogy rámutassunk arra a terhes feladatra, mely csekély számú csendőrségünkre nehezül s méltányoljuk a petrozsényi járás csendőrségének, különösen derék őrmesterének érdemét, aki számos ily rejtélyes bűntényt felderítve, a gaztetteket a büntető igazságszolgáltatás kezébe juttatta.

De mit ér a legszigorúbb megtorlás is, ha a büntetésnek nincsen erkölcsi hatása. A templomban és az iskolában kellene köznépünk bűne való hajlamának esirait kiirtani s a lélek nemesítésével a tiszta erkölcsöt a szívekbe plántálni.

Felelős szerkesztő: Zádory Károly.
Kiadótulajdonos: Figuli Antal.

A képzeti képzetek e szerint kapcsolás után jönnek létre.

A képzetek kapcsolását többféle körülmény idézi elő. Így összekapcsolódnak azok a képzetek, melyek időben egymásután keletkeznek.

Sok gyermek az egyszerreget csak a megtanult sorrendben tudja elmondani úgy annyira, hogy ha azt kérdezzük; mennyi 6×7, nem tudja megmondani, csak mintán elől kiindulva elér 6×7-ig. Ez onnan van, mert az említett számképzetek időben egymásután keletkeztek s ilyen összeköttetésben kapcsolódtak egymáshoz. Ezen a bajon úgy segítünk, hogy megtanítjuk a szorzótáblát visszafelé is elmondani ez által a szám képzetek önállóak lesznek.

Igy vagyunk az a-b-c vel is. Valaki bármilyen jól tudja sorrendben elmondani, visszafelé képtelen. A képzetek kapcsolásának e nemén alapszik az is, hogy képesek vagyunk egy idegen nyelven irt verset betanulni, a nélkül, hogy értenénk.

Összeköttetésbe lépnek egymással azok a képzetek is, melyek térben egyszerre látott tárgyakról keletkeznek úgy, hogy egyik képes a többit emlékezetbe hozni. Így ha egy képtár képeit alaposan megnéztük s azok közül más alkalommal valamelyiket külön is látjuk, arról eszünkbe jut sok más, együtt látott kép, maga a képtár, sőt még a nézőközönség egyrésze is kikkel együtt voltunk.

A képzetek kapcsolásának e nemét igen jól alkalmazhatjuk a tanításban. E szerint ha egy állatot ismer-tünk s egy olyan képen szemléltetjük, mely nem csak az állatot ábrázolja, hanem lakóhelyét t. i. fészket, vagy barlangját, esetleg táplálékát stb. úgy az ilyen szemlélet után nyert képzetek annyira összekapcsolódnak, hogy egyik a másikat állandóan maga után vonja s az ismeret ugyszólva több szállal lesz a tudathoz kötve.

Ismeretes a képzetek kapcsolásának az a módja, midőn a képzetek tartalmuk hasonlóságánál fogva kapcsolódnak egymáshoz. Pld., ha egy idegen szót hallunk önkénytelenül is arra gondolunk, meglévő képzeteink melyikéhez hasonlít s ha rendelkezünk egy olyanal,

azonal felfogjuk, ha pedig nem, csak többszöri hallás után birjuk emlékezetünkben megtartani.

Érdekesek az olyan kapcsolatok, midőn a képzetek bizonyos mozgásokhoz vannak kötve úgy, hogy az utóbbi, az előbbi felébreszti a tudatban. Így különféle arckifejezések félreismerhetetlenül együtt járnak bizonyos képzetekkel, melyek tőlük el sem választhatók, t. i. a síró arc bánatot, a nevelő örömet fejez ki. Vagy alkalmasan ismeretes, hogy a különböző ízek: az édes a savanyu, keserű iz kifejezése más és más szájmozgásokhoz van kötve. Ez alapon értjük meg a némajéteket. Ezen alapszik két igen fontos dolog a beszéd és az írás. T. i. a beszédnél a képzetek a szájmozgásához és a hangbenyomáshoz vannak kötve s e szerint e két utóbbi kapcsolat csak külső jele a belső tartalomnak.

Az írásnál pedig a képzetek a betűknek bizonyos összetételéhez vannak kötve.

Lélektanilag itt nyer magyarázatot a fonomikiai módszer alapfogalata is, mely szerint a beszéd egyes hangjait ismert mozgásokhoz kötjük s általuk az egyes hangképzetek mintegy megrögzítjük úgy, hogy a nevezett mozgások állandóan maguk után vonják a hozzájuk fűzött hangokat, melyeknek szavakka való összefűzése már minden nehézség nélkül történik. Innen van, hogy a nélkülözhetetlen s különben unalmas hangoztatási előgyakorlatok könnyen haladhatunk át s a gyermek játszva tanul olvasni.

Ez volna rövid vázlata a képzetek kapcsolásának, hogy azután melyik mikor fordul elő s a körülmények, milyen variációjában, azt mindenkinek az egyenisége határozza meg. A lélektani ismeretek — bár saját magunkról, mint legközvetlenebb dologról szólnak — végokaikban ép oly kifizéshetetlenek, mint más természeti tünemények. Így, be kell látnunk, hogy az ember legyen bár a legnagyobb böles, mindenben csak egy bizonyos határig mehet, ott tehetetlenségénél fogva kénytelen megállni s érezni, hogy van felette egy ismeretlen hatalom, neve: Isten.

12232/906 szám

tkkvi.

Árverési hirdetés.

A hátszegi kir. járásbíró, mint tkvi hatóság Dr. Stratiariu Agoston ügyvéd által képviselt Márilla Véta végrehajtónak, Popa Dán a Flori (Gyorgye) végrehajtást szenvedő elleni végrehajtási ügyében közhírré teszi, hogy végrehajtónak 34 kor. tőke, eddigi megállapított per és végrehajtási költségek, valamint a jelenlegi 10 kor. és a még felmerülő költségek erejéig követelem kielégítése végett Popa Dán l. Gyorgye végrehajtást szenvedőnek a dévai kir. törvényszék puji kir. járásbíró, területéhez tartozó Petrilla községi 1007. szíjkbén A. I. 1. 2. rdsz. 1008. szíjkbén A. I. 1. rdsz. ingatlanokból $\frac{2}{3}$ és az 1047. szíjkbén A. I. 1. rdsz. ingatlanból $\frac{1}{3}$ rész jutalékát és az u. o. 1443. szíjkbén A. I. 1. rdsz. alatt foglalt közös erdő és legelőbeli jutalékra az egyidejűleg kibocsátott árverési feltételekben részletezett összesen 893 kor. 63 fillér kikiáltási árban az **1906 évi december 27 napjának d. e. II. órákor** Petrilla község előjárása házában megtartandó nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek esetleg a kikiáltási áron alul is elfogja adatni.

Árverelni szándékozik tartoznak bánatpénzül az ingatlanok kikiáltási árának 10% készpénzben vagy a kormány által óvadék képesnek nyilvánított értékpapirban, melynek névértéke $\frac{2}{3}$ részéig fogadtatik el csupán a kiküldött kezéhez letenni avagy annak előzetes bírói letétbe helyezését tanúsító szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Vevő köteles a vételár felerészét az árverés napjától számított 30 nap alatt, a másik felerészét ugyanazon naptól számított 60 nap alatt az árverés napjától járó 5% kamataival együtt a hátszegi kir. adóhivatal, mint bírói letéti pénztárnál befizetni.

A kir. járásbíró, mint tkvi hatóság.

Hátszeg, 1906. október 24-én.

Gorove Viktor,
kir. aljbíró.

Egy jó házból való és szolid fiu
tanulónak felvétetik
GROSZ HERMAN fűszerkereskedésében
Petrozsény.

**Bérbeadandó üzlet
Algyógyfürdőn.**

Vendéglő 10 berendezett vendégszobával, külön lakszoba, korcsma és üzlethelyiséggel, szép nyári kerttel, tekepályával, konyhák, pince, nagy külön udvar, istálló színnel, jégverem, szivattyú kut és több mellék helyiséggel. — Dohány és italmérési engedélye van.

Mintegy 30 hold szántó, két gyümölcsös kerttel együtt, vagy anélkül **1907. január esedeg február hó 1-től**, esetleg több évre bérbe adom. Bővebb felvilágosítást csakis komoly reflektálóknak készséggel szolgál a tulajdonos

Reiszner József, vágyszerkereskedő Petrozsény.

WIEGENFELD ADOLF

ÜVEG- PORCELÁN ÉS BUTOR-ÁRUHÁZA
PETROZSÉNY. (Kossuth Lajos-utca saját ház.)

A közeledő **karácsonyi és ujévi** ünnepekre Petrozsény és vidéke n. é. közönségének b. figyelmébe ajánlom a raktáromon levő dus választékú **karácsonyi és ujévi ajándékokat, dohányzó, író, varró készleteket, chinaezüst, fém- és majolika disz** árukat, férfi és női = alkalmi ajándékokat.

**Nagy választék minden butor-
nemű szakmához tartozó
cikkekben.**

Képek keretek páratlan nagy választékban.

Petrozsény, 1906. december hó.

A n. é. közönség pártfogását tisztelettel kéri

WIEGENFELD ADOLF.

Értesítés.

Tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, miszerint Budapestről művészi körutazást téve, Petrozsénybe jöttem s itt tartózkodásom idejére

festészeti műtermet

rendeztem be, ahol készítek természet vagy fénykép után életnagyságú arcképeket olajban vászonra, mellkép nagyságtól kezdve egész életnagyságig hű kivitelben, felelősség mellett.

Elvállalok minden e szakba vágó munkákat, oltár- és szentképek festését, régi képek kitisztítását, vagy kijavítását, megrendelésre táj- és életképeket.

A le gszebb és legbecsebb családi ereklye szeretteiek arcképe, a a le gszebb családi meg lepetés, ugyszintén kégyeletes dolog az elhunytaknak arcképeit is megörökíteni fénykép után a család számára, melyeket hűen, felelősség mellett, — arc, haj, szem szín megmagyarázása után — legrövidebb idő alatt itt helyben készítek.

A művészet iránt érdeklődő urak és urnők műtermemben mindig szívesen láttatnak.

Kegyes pártfogásukat kéri

Vasadi Kalicza Károly,
akad. festőművész.**25-35 ezer korona**

okiratokkal igazolható biztos évi keresetre
szer tehető,

ahol az már eddig bevezetett egy szabadalmi
jog kihasználásával, amely Hunyadmegyére

6 évre bérbeadandó.

Előzetes tőke befektetés nem szükséges.

Csak vagyoni garanciával rendelkezők küldjek ajánlatukat

Találmányokat értékesítő vállalat

Budapest, Erzsébet-körút 12.

A legelőkelőbb orvostanárok által ajánlott és a kiállításokon aranyérmekkel és díszoklevelekkel kitüntetett

Esterházy-cognac,

mely a közönség kedvence itala mindenütt kapható.

Központi iroda:

Gróf Esterházy Géza-féle cognagyár**BUDAPEST**

V. ker., Nádor-utca 16.

Petrozsény község előjárásától.

Sz. 6117/106.

Árverési hirdetés.

Petrozsény nagyközség előjárása részéről közhírré tetetik, hogy Petrozsény nagyközségben szedendő piaci helypénz és vámszedési jog folyó évi december hó 23-ik napján délelőtt 10 órákor a község házában tartandó nyilvános árverés után 1907 évi január 1-től december hó 31-ig feltétlenül, míg 1908 és 1909. évekre feltételeken a községi képviselőtestületi közgyűlés jóváhagyásának feltétele mellett haszonbérbe fog adatni.

Az árverési feltételek a községi I-ső jegyző iródájában megtekinthetők.

Zárt ajánlatok, melyek az árverés megkezdése előtt beérkeznek, az árverési feltételek értelmében szintén elfogadtatnak.

Petrozsény, 1906. december 12-én.

Előjáróság